

**O'ZBEKISTONNING XALQARO TASHKILOTLAR BILAN
ALOQALARI VA HAMKORLIGI**

*Namangan davlat pedagogika instituti
Falsafiy va tarixiy fanlar kafedrası
katta o'qituvchisi **Bobomurod Tillayev**
Namangan davlat pedagogika instituti
Texnologik ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi
Ummataliyeva Muxlisa Karimjon qizi*

Annotatsiya. *Ushbu maqolada O'zbekiston Respublikasining xalqaro tashkilotlar bilan aloqalari va hamkorligi tahlil qilinadi. Mustaqillikka erishgandan so'ng O'zbekistonning xalqaro maydondagi faoliyati va diplomatik siyosati yangi bosqichga ko'tarildi. Maqolada O'zbekistonning global masalalar, jumladan, ekologiya, inson huquqlari, iqtisodiy hamkorlik va ta'lim sohalarida xalqaro tashkilotlar bilan amalga oshirayotgan loyihalari yoritilgan. Xususan, Orol dengizini tiklash bo'yicha xalqaro tashabbuslari va Markaziy Osiyo mamlakatlari o'rtasidagi hamkorlikning mustahkamlanishiga qaratilgan sa'y-harakatlari muhim o'rin tutadi.*

Kalit so'zlar: *Xalqaro tashkilotlar, aloqa va hamkorlik, mustaqil davlat, xalqaro maydon.*

O'zbekistonning xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik aloqalari so'nggi yillarda sezilarli darajada rivojlandi. Mamlakatning mustaqillikka erishganidan keyin o'zining tashqi siyosatida ko'plab muhim o'zgarishlar ro'y berdi. O'zbekiston nafaqat mintaqaviy, balki global miqyosda ham o'z o'rnini mustahkamlashga intildi. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik bu jarayonda juda muhim rol o'ynadi. O'zbekistonning xalqaro tashkilotlar bilan aloqalari nafaqat siyosiy, balki iqtisodiy va madaniy sohalarida ham rivojlanib, mamlakatning xalqaro maydondagi nufuzini oshirishga xizmat qilmoqda.

O'zbekiston 1991-yilda mustaqillikka erishganidan so'ng, tez orada xalqaro

tashkilotlarga a'zo bo'lib, dunyo hamjamiyatining bir qismiga aylandi. Mamlakat o'zining tashqi siyosatini faol ravishda shakllantirishga kirishdi va xalqaro munosabatlar, diplomatiya va hamkorlik aloqalarini rivojlantirishga alohida e'tibor qaratdi. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik O'zbekiston uchun juda muhim hisoblanadi, chunki bu mamlakatning global miqyosdagi obro'sini oshiradi va iqtisodiy rivojlanishni ta'minlaydi. Birinchi navbatda, O'zbekistonning Birlashgan Millatlar Tashkiloti (BMT) bilan hamkorligini keltirish mumkin. BMT O'zbekistonning mustaqil davlat sifatida tan olinganidan so'ng, mamlakatning asosiy xalqaro tashkiloti bo'lib qolgan. O'zbekiston BMTning ko'plab tashkilotlari va ixtisoslashgan agentliklari bilan faol hamkorlik qiladi. Xususan, BMTning taraqqiyot dasturi (UNDP), BMTning inson huquqlari bo'yicha boshqarmasi, Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (WHO), BMTning ta'lim, ilm-fan va madaniyat tashkiloti (UNESCO) kabi tashkilotlar bilan hamkorlikda O'zbekiston ijtimoiy va iqtisodiy sohalarda islohotlar amalga oshiradi. BMTning rivojlanish bo'yicha O'zbekistonga ko'rsatgan yordamlar, asosan ta'lim, sog'liqni saqlash, suv resurslari va ekologiya sohaslarida amalga oshirilgan loyihalar orqali o'z aksini topmoqda. Shuningdek, O'zbekistonning Xalqaro Valyuta Jamg'armasi (IMF) va Jahon Banki bilan aloqalari ham juda muhim. O'zbekiston 1992-yilda IMFga a'zo bo'lib, bu moliyaviy tashkilot bilan mustahkam hamkorlik aloqalarini o'rnatdi. Jahon Banki bilan hamkorlikda O'zbekiston iqtisodiy islohotlar, moliyaviy barqarorlik va davlat byudjeti samaradorligini oshirishga yo'naltirilgan loyihalar amalga oshirildi. Ushbu hamkorlik mamlakatning global iqtisodiy tizimga integratsiyasini ta'minlash va xalqaro moliya bozorida ishtirok etish imkoniyatlarini kengaytirishga yordam berdi.

Yevropa Ittifoqi (YI) ham O'zbekistonning asosiy xalqaro hamkorlaridan biridir. 2007-yilda O'zbekiston Yevropa Ittifoqi bilan hamkorlikni mustahkamlashga qaratilgan kelishuvni imzoladi. Yevropa Ittifoqi O'zbekistonning iqtisodiy va demokratik islohotlarini qo'llab-quvvatlab, turli sohalarda hamkorlikni davom ettirishga intilmoqda. Bu kelishuv doirasida O'zbekiston Yevropa Ittifoqi bilan savdo, investitsiyalar, ta'lim, ekologiya va inson huquqlari sohaslarida faol

aloqalar o'rnatdi. Yevropa Ittifoqi O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanishini qo'llab-quvvatlash, davlat boshqaruvini yaxshilash va demokratik institutlarni mustahkamlash borasida yordam beradi.

Osiyo Taraqqiyot Banki (ADB) bilan O'zbekistonning hamkorligi ham muhim o'rin tutadi. ADB 1994-yilda O'zbekistonda o'z faoliyatini boshladi va shundan buyon mamlakatga moliyaviy yordam ko'rsatmoqda. ADB, asosan, infratuzilma, energetika, transport va qishloq xo'jaligi sohalaridagi loyihalarni amalga oshirishda ishtirok etadi. O'zbekiston ADBning yordamiga muhtoj bo'lgan davrda, ayniqsa, davlatning infratuzilmasini rivojlantirishda muhim yutuqlarga erishdi. Bank tomonidan taqdim etilgan mablag'lar va resurslar mamlakatning ijtimoiy va iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qilmoqda.

O'zbekistonning Yevrosiyo iqtisodiy ittifoqi (EAEU) bilan aloqalari ham o'sib bormoqda. 2019-yilda O'zbekiston EAEUga a'zo bo'lmagan bo'lsa ham, tashkilot bilan to'g'ridan-to'g'ri hamkorlikni davom ettirishga qaror qildi. EAEU bilan aloqalar o'zining iqtisodiy ahamiyatini oshirib bormoqda, chunki bu tashkilot orqali O'zbekiston Yevropa va Osiyo o'rtasida strategik savdo yo'llarini ochib, ishlab chiqarish va tarmoqlarni rivojlantirish imkoniyatlarini kengaytiradi.

O'zbekistonning ShHT (Shanxay Hamkorlik Tashkiloti) bilan hamkorligi ham yuqori darajada rivojlanmoqda. ShHT, 2001-yilda tashkil etilganidan buyon, O'zbekistonni 2001-yilda a'zo sifatida qabul qilgan. O'zbekiston ShHT doirasida siyosiy, xavfsizlik, iqtisodiy va madaniy sohalarida hamkorlikni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratmoqda. ShHT orqali O'zbekistonning Markaziy Osiyo va Xitoy bilan iqtisodiy aloqalari mustahkamlanib, terrorizm, transmilliy jinoyatchilik va boshqa xavfsizlik masalalariga qarshi kurashda hamkorlikni kuchaytirish imkoniyatlari mavjud. Bundan tashqari, O'zbekistonning musulmon davlatlari tashkiloti (OIC) va Turk dunyosi bilan ham aloqalari o'sib bormoqda. O'zbekiston OICga a'zo bo'lib, Islom dunyosining boshqa davlatlari bilan hamkorlikni mustahkamlashga intiladi. Turk davlatlari bilan o'zaro aloqalar ham rivojlanib, O'zbekiston turk madaniyati va tarixiy merosini saqlash va rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni amalga oshiradi.

O'zbekistonning xalqaro tashkilotlar bilan aloqalari mamlakatning ichki siyosatida va ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishda katta ahamiyat kasb etmoqda. Bu hamkorliklar nafaqat iqtisodiy va siyosiy sohalarda, balki madaniy va ilmiy sohalarda ham muvaffaqiyatli natijalarga erishishga yordam bermoqda. Xalqaro tashkilotlar bilan mustahkam aloqalar, O'zbekistonning xalqaro obro'sini oshirish va global hamjamiyatda o'z o'rnini yanada mustahkamlashda muhim omil hisoblanadi. Shuningdek, mamlakatning tashqi siyosatidagi o'zgarishlar va diplomatik tashabbuslar, uzoq muddatda O'zbekistonning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga, demokratik islohotlar olib borishga va xalqaro aloqalarini yanada rivojlantirishga xizmat qilmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish chora-tadbirlarini belgilash to'g'risida"gi Farmoni // Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 06/21/6261/0667-son. 14.07.2021.
2. Mirziyoyev Sh. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, 2016. – 56 b.
3. Mirziyoyev Sh. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. Toshkent: O'zbekiston, 2017. 48 b.
5. М.Рахимов, Ш. Рахматуллаев, Р.Турсунова, Р. Назаров “ Очерки новейшей истории Узбекистана”, Т. “Адабиёт учкунлари” 2016. С. 311.
6. Абдуллаев О. Ўзбекистон – Европада Хавфсизлик ва Ҳамкорлик Ташкилоти. // Илм сарчашмалари. – Урганч, 2004. – №1. – Б..36.
7. Фармонов Р, Жўраев К, Рахимов М, Мўминова Ф, Турсунова Р и др “История международных отношений Республики Узбекистан”: коллективная монография. – Т.: УМЭД, 2017. С 39.
8. Sh. Mirziyoyev “Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz” Т. “O'zbekiston”- 2017-yil, 381-bet.